
COMPARTIMENTUL SOCIOLOGIE

CONFLICTUL - ATRIBUT INERENT AL VIETII SOCIALE. DELIMITĂRI CONCEPTUALE

Natalia PUTINĂ

Republica Moldova, Chișinău, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, Departamentul Științe Politice și Administrative
Doctor în științe politice

The history from ancient times to the present has demonstrated the inherent conflict in inter-human relations. Conflicts are a result of the interaction and communication of individuals, so they persist as long as man is. At present, conflicts are greatly influenced both by the nature of the people and by the specific nature of the work of social-political organizations and institutions. The issue of conflicting conflicts and situations has become a key issue for many philosophers, psychologists, sociologists, political scientists, etc. But regardless of the high interest and long history there is no unanimously accepted understanding of the essence and nature of the conflict.

The political sphere is a specific area that has a permanent and obviously conflictual character compared to other spheres of social life. Its origin is in the very nature of political relations, as relations of power, which presuppose the leadership of some and the subordination of others. That is, the power relations are based on the dominance of some people and their interests over others, which gives birth to clashes and confrontations. Political conflicts are a consequence of confrontations in a complex and multi-level system of leadership and subordination. This article will determine the conceptual, functional and structural dimension of conflicts, in particular will analyze the multitude of theories that explain the expression of the conflicts in social and political life, constructive and negative approaches on functions of conflicts, dynamical dimension and particularities of political conflict management.

Cuvinte-cheie: *conflict, conflictogen, armonie, cooperare, consens, compromis, criză, conflicte constructive și distructive, gestionarea, managementul, soluționarea, rezolvarea conflictelor etc.*

1. Paradigma conflictului politic: istorie și actualitate.

Istoria omeniirii din cele mai vechi timpuri până la momentul actual a demonstrat inerența conflictelor în relațiile interumane. Conflictele sunt un re-

zultat al interacțiunii și comunicării indivizilor, deaceia ele persistă atât timp cât va exista omul. La momentul actual, conflictele sunt major influențate atât de natura oamenilor, cât și de specificul activității organizațiilor și instituțiilor social-politice. Problema conflictelor și situațiilor conflictogene a devenit un subiect-cheie pentru mulți dintre filosofi, psihologi, sociologi, politologi etc., dar indiferent de interesul accentuat și o istorie de lungă durată nu există o accepțiune unanim recunoscută în ceea ce privește esența și natura conflictului.

Sfera politică este un domeniu specific, care are caracter permanent și evident conflictual în comparație cu alte sfere ale vieții sociale. Originea sa se găsește în însăși natura relațiilor politice, ca relații ale puterii, care presupun conducerea unora și subordonarea altora. Adică relațiile de putere se bazează pe dominarea unor persoane și a intereselor lor asupra altora, fapt care dă naștere ciocnirilor și confruntărilor. Conflictele politice reprezintă o consecință a confruntărilor într-un sistem complex și multinivelar al relațiilor de conducere și subordonare [10].

Folosim deseori cuvântul "conflict", fără să realizăm cât de larg este sensul lui sau cât de fluid și ambiguu poate fi. În contexte diferite, termenul "conflict" poate avea înțelesuri diverse: o dispută aprinsă, o contestație virulentă, la o luptă, o bătălie sau o confruntare armată, la haos sau dezordine politică etc. De obicei, cuvântului "conflict" i se atribuie conotații negative, fiind interpretat drept opus al *cooperării*, *armoniei*, *acordului* sau chiar opus *păcii*. Printr-o folosire abuzivă termenul "conflict" este uneori substituit "violenței" și, de aceea, înțelegerea cuvântului conflict în sens distructiv nu surprinde. Aceasta este însă o înțelegere îngustă și omnidirecțională a noțiunii și de aceea putem spune nefolositoare, pentru că nu ne permite să distingem între diferitele niveluri ale conflictului, între formele lui de manifestare și cauzele care îl determină și nu ne ajută în identificarea celei mai potrivite forme de răspuns [4, p.48].

În continuare vom analiza mai multe definiții ale acestui fenomen complex al ființării umane:

1. Conflictul din perspectivă sociologică este caracterizat drept "**un proces fundamental al mișcării sociale, inerent oricărui sistem social**" [9]. Prin soluționarea conflictelor se menține echilibrul sistemelor sociale la un nivel superior de stabilitate, deoarece împăcarea forțelor opuse aflate în conflict este determinată de alocarea de resurse, în procesul de autoreglare și acomodare a acestora la schimbările din viața grupului.

2. După J.C.Plano, R.E.Riggs și H.S.Robin conflictul este "**un tip de interacțiune caracterizat prin stări antagoniste sau ciocniri** de interese, idei, politici, programe și persoane sau alte entități" [8].

3. Din punct de vedere al științelor socio-umane, conflictul este o **manifestare a unor antagonisme deschise între două entități**, individuale sau colective, cu interese incompatibile pe moment, în privința deținerii sau ges-

tionării unor bunuri materiale sau avantaje. Interesele divergente pot provoca, în cadrul aceleiași colectivități, confruntări ale unor categorii de indivizi cu statut și roluri diferite, iar la nivel național și internațional, înfruntarea dintre grupări religioase, naționale sau etnice, clase sociale, instituții sociale și state [6].

4. Conflictul reprezintă **o opoziție deschisă, o luptă** între indivizi, grupuri, clase sociale, partide, comunități, state cu interese economice, politice, religioase, etnice, rasiale etc., divergente sau incompatibile, cu efecte distructive asupra interacțiunii sociale (def. negativă)

5. În „Dicționarul de Psihologie” de N.Sillamy, conflictul este definit ca „luptă de tendințe, de interese; **situație în care se găsește un individ supus unor forțe vectorial opuse și de puteri aproape egale**”

6. C.Rogers, G.Allport, E.Erikson, consideră conflictul ca fiind **o caracteristică normală a psihismului, condiție a dezvoltării și autodepășirii**, pe de altă parte, alți autori îl consideră ca o urmare negativă a perturbărilor personalității.

7. F.Glasl definește conflictul ca pe **o interacțiune între agenți** – indivizi, grupuri sau organizații – **în care cel puțin un agent simte incompatibilități între gândirea/ideile/percepțiile și/sau sentimentele sale și ale celuilalt agent** (sau celorlalte agenți) și resimte acțiunile celuilalt ca pe o intimidare [5].

8. L.A.Coser aduce în definiția conflictului noțiunea de putere: „conflictul este **o luptă între valori și revendicări de statute, putere și resurse** în care scopurile oponentilor sunt de a neutraliza, leza sau elimina rivalii” [3]. El îi conferă noțiunii de conflict o conotație ideologică, care reflectă în mare parte aspirațiile și sentimentele grupurilor sociale sau indivizilor angajate într-o luptă pentru cauze obiective: putere, schimbarea statutului, redistribuirea resurselor, redefinirea valorilor etc. Conflictele sunt valoroase pentru societate în virtutea rolului imperios pe care îl au în stoparea osificării, paralizării sistemului social, dând undă verde inovațiilor.

9. O altă perspectivă privește conflictul ca pe „o situație în care oameni interdependenți prezintă diferențe (manifestate sau latente) în ceea ce privește satisfacerea nevoilor și intereselor individuale și **interferează în procesul de îndeplinire a acestor scopuri**.

10. În uzul cotidian, conflictele sunt deseori asociate în mod automat cu certurile, cu conflictele de interese, cu puterea sau cu uzul de violență. Cercetătoarea U.C.Wasmuth a atras atenția asupra faptului că este important să considerăm conflictele ca niște **simple fapte sociale**, să nu le confundăm cu formele sale mai avansate; conflictele nu trebuie să fie minimizezate prin prisma unor evaluări concrete și nu trebuie confundate cu cauzele lor. Conflictul, în viziunea cercetătoarei Wasmuth, este un „**fapt social la care participă cel puțin două părți** (indivizi, grupe, state), care: a) **urmăresc scopuri diferite, neconciliabile** sau chiar același scop, dar care nu poate fi atins decât de o sin-

gură parte, și/sau; b) **doresc să facă uz de mijloace, disputate**, pentru a atinge un scop anume [4].

11. Definiția concepută de către Hocker și Wilmot, conflictul este definit că o percepere a unor scopuri incompatibile între două sau mai multe părți. Ceea ce este important de reținut este că acest conflict este o percepție care se poate dovedi adevărată sau falsă, percepție care în general este o sursă de tensiune. Din acest motiv conflictul uneori este definit prin asocierea cu **o tensiune** [5]³. ”Tensiunile” se concretizează prin sentimente de ostilitate, care nu sunt manifeste, cauzate de existența unei balanțe neechilibrate între elemente sau tendințe opuse. În tranziția de la *tensiuni* la *conflicte*, primele semnaleză potențialitatea conflictului.

12. Dacă ne raportăm la interese ca vectori de putere, atunci acest spațiu al intereselor este unul al potențialelor conflicte sau așa cum îl numește R.J.Rummel un ”spațiu de conflict”. Sintagma ”spațiu de conflict” pare a reprezenta un spațiu în care se desfășoară un conflict. Definiția lui Rummel este diferită: ”un spațiu în care conflictul poate izbucni, chiar dacă nu va exista niciodată unul îndesăturare”.

13. R.Dahrendorf afirmă că fiecare element al societății are contribuția și rolul său în dezintegrarea și transformarea socială, și orice societate are la bază tendința de subordonare a unor actori sociali de către alți actori sociali. După Dahrendorf, cine poate face conflictelor prin metoda acceptării lor, acela ia sub controlul său ritmul istoriei. Suprimarea conflictului duce la acutizarea lui, iar reglementarea/reglarea rațională are drept rezultat o evoluție controlată.

Realizând o sinteză a definițiilor de mai sus, putem afirma că, stricto sensu, conflictul politic **reprezintă o ciocnire, o confruntare între subiecții politici, generată de caracterul contradictoriu al intereselor, valorilor și viziunilor actorilor politici**. Esența conflictului politic rezidă în **lupta dintre actorii politici pentru - influență la nivelul sistemului relațiilor politice, pentru accesul la luarea deciziilor politice cu impact general, pentru monopolul intereselor sale și transformarea lor în interese generale necesare, adică pentru putere și dominație** [7].

Diversitatea noțiunilor de conflict au dat naștere unei multitudini de abordări în cercetare. În continuare vom analiza cele mai relevante paradigme de analiză a fenomenului conflictului:

Una dintre paradigmele tradiționale încearcă să desprindă esența conflictului din ”natura umană” se regăsește în **teoriile individual-psihologice ale conflictului**. Această abordare se deosebește printr-un interes sporit față de analiza stării emoționale, psiho-fiziologice a participanților la conflict, dorința de a

---

³ Cseke B. *Analiza complexă a conflictului. Suport de curs. EEA, Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, 2015, p.9*

explica acțiunile acestora prin porniri naturale: frică, ură, stare exaltată a spiritului. S.Freud este unul dintre reprezentanții acestui grup de teorii. Demersul său științific dă naștere "teoriei psihanalizei", prima concepție psihologică privind conflictualitatea umană. Ea reduce esența conflictului la dimensiunea intrapersonală. După Freud, apariția și dezvoltarea conflictelor intrapersonale se datorează confruntării interioare a forțelor inconștientului, principala dintre care este "libido" (atracția sexuală) și necesitatea de a supraviețui în într-un mediu social conflictual. Interdicțiile din mediul social generează răni sufletești care subminează energia pornirilor inconștiente, iar drept urmare, răbufnesc la suprafață simptome neurotice.

La fundamentarea teoriilor psihologice a contribuit și G.Yung. El vine să conteste teoria lui Freud privind prevalarea elementelor intrapersonale în manifestarea naturii conflictogene umane, afirmând că individul este supus unei influențe majore din partea mediului extern, factor care la fel poate determina apariția unui comportament conflictual, conturând esența "teoriei interacționismului social". Deasemenea, Yung a înaintat teoria "inconștientului colectiv", care afirmă că organismul uman conține structuri vechi, care au aparținut strămoșilor, dar psihicul uman poate, deasemenea, conține amintiri ale experienței umane. Totodată, inconștientul colectiv nu este direct accesibil, dar este revelat prin mituri, simboluri artistice create de diferite culturi. E.Berne face sinteza teoriilor psihanalizei și interacționismului, creând "teoria analizei tranzacționale". El distinge structura personalității drept o coabitare a trei stări: copil (sursa emoțiilor, pornirilor și dorințelor spontane), părinte (tendința de a gândi prin stereotipuri, rejudecăți, moralitate, de a face educație), adult (o atitudine rațională și situațională pentru viață). Astfel, în procesul interacțiunii oamenilor se realizează o tranzacție: dacă această este una non-intersectabilă, atunci ea asigură o relație fără conflicte, dacă se intersectează, poate genera conflictul [12].

O altă abordare a cauzelor conflictelor sociale se bazează pe tradițiile dialecticii, care rezultă din necesitatea identificării contradicțiilor în esența fenomenelor și examinarea acestor contradicții în calitate de catalizator al mișcărilor și schimbărilor în societate. **Teoria conflictului social** este abordarea care recunoaște și explorează conflictul ca un factor major de dezvoltare socială. Sociologul german, R.Dahrendorf a argumentat că toate organizațiile complexe bazate pe redistribuirea puterii, au la bază conflictul. La baza formulării acestei teorii stau trei legități: orice societate este într-o permanență schimbare, schimbările sociale au loc permanent și peste tot, orice societate se caracterizează prin contradictorialitate și conflictualitate, orice societate se caracterizează prin violența unei părți asupra alteia. Sursa principală a acestor conflicte principale este redistribuirea resurselor, restabilirea drepturilor. După Dahrendorf **toate organizațiile complexe bazate pe redistribuirea puterii sunt surse**

de conflicte. Totodată, distribuția de putere și oportunități este limitată, astfel încât membrii oricărei societăți se luptă pentru redistribuirea lor. Această luptă nu poate fi făcută public, dar motivele persistă în orice structură socială. Teoria conflictului social fundamentată de Dahrendorf este una moderată și contestă teoria lui Marx, privind dispariția conflictelor prin lichidarea claselor.

K.Marx un alt exponent al paradigmei conflictuale ale societății consideră conflictul social universal și are la bază contradicția între forțele producătoare și relațiile de producere. În baza acestor contradicții s-au dezvoltat restul divergențelor, materializate, în primul rând, în lupta de clasă între clasa dominantă și cea opresată. Pe scurt, logica aplicării abordării de clasă poate fi prezentată astfel: cu cât mai neuniform sunt distribuite bunurile, resursele și valorile în societate, cu atât conflictul între clasa dominantă și cea opresată este mai pronunțat; cu cât clasele opresate conștientizează situația reală, cu atât mai mult înțeleg in justiția socială în distribuirea și utilizarea patrimoniului social; cu cât mai mult este conștientizată in justiția socială, cu atât mai inevitabilă este organizarea politică a claselor opresate și polarizarea societății; cu cât mai pronunțată este polarizarea societății, cu atât este mai mare posibilitatea utilizării violenței în conflictele între ele [12].

Adepii **teoriilor organizațional-sociale ale conflictului** sunt urmașii școlii veberiene. Ei raportează cadrul de analiză a conflictului la unul organizațional și managerial. M.Follett a recunoscut natura holistică a comunității și a lansat ideea de „relații reciproce”, pentru înțelegerea aspectelor dinamice ale individului în raport cu ceilalți. Deasemenea, teoria lui Follett se bazează pe principiul ”integrare” sau ”non-coerciție”, adică împărțirea puterii bazată pe utilizarea conceptului de ”putere” mai degrabă, decât ”putere peste,,. Respectiv, autorul a contribuit în mare măsură la filosofia *win-win*, utilizând-o în munca sa. M.Follett vede conflictul drept un mecanism de diversitate și oportunitate de dezvoltare a soluțiilor integrate, mai degrabă, decât pur și simplu compromisuri. Alt autor, care se încadrează în dezvoltarea acestei paradigme, D.L.Austin, dezvoltă teoria organizațională a conflictelor, pornind de la tendința de a elimina cauzele care generează conflictele din cadrul organizațiilor, prin următoarele mecanisme: distribuirea corectă a rolurilor și procedurilor de conducere și concretizarea regulilor de interacțiune între persoanele care dețin roluri manageriale. Așa se poate preveni, disimula sau soluționa conflictul.

G.Simmel este fondatorul **modelului funcțional de abordare** a conflictului. După Simmel conflictul este inevitabil, el este prezent în orice formă de acțiune reciprocă. Rolul esențial al conflictelor, în opinia sa, este de a ajuta dezvoltarea socială. Simmel afirmă că societatea este integrată prin numeroase conflicte care se intersectează. Acțiunea socială implică întotdeauna *armonie și conflict* sau *iubire și ură*, ceea ce a și consolidat tendința teoreticienilor analiști de a considera conflictul o condiție permanentă a funcționării societăților.

G.Simmel spune despre conflict că este cel mai important element de acțiune socială. În accepțiunea lui, există condiții în care chiar deschis conflictul poate contribui la consolidarea integrării întregii societăți. În opinia lui Simmel, conflictul social este axat pe o luptă de valori și creanțe pentru un anumit statut, putere resurse. După L.Coser conflictul este cel mai important element de acțiune socială. Există condiții în care, chiar deschis, conflictul poate contribui la consolidarea integrării întregii societăți. Coser definește conflictul social drept o luptă de valori și creanțe pentru un anumit statut, putere sau resurse. Stabilitatea societății depinde de numărul de relații conflictuale – cu cât există mai multe conflicte care se intersectează în societate, e mai dificil de a crea un nucleu comun care să-i separe în două tabere, prin urmare societatea este mai unită [3].

2. Specificul causal și funcțional al conflictului politic.

Cauzele conflictelor sunt foarte variate și depind în mare parte de natura și tipul conflictului în sine. Pentru înțelegerea naturii conflictelor sociale conflictologii americani **Max** și **Schneider** au formulat cinci caracteristici necesare pentru apariția unui conflict:

- pentru apariția conflictului este necesară *existența a cel puțin doi actori/părți* care interacționează,

- conflictul social este condiționat de două tipuri de ”deficit”: *deficit de poziționare și deficit al resurselor*. Primul tip presupune imposibilitatea de realizare a unei funcții de către doi subiecți în același timp, ceea ce îi plasează în mod automat într-o stare de concurență. În cel de-al doilea caz, la baza stă caracterul limitat al unor valori/resurse și care generează un deficit la nivelul satisfacerii cerințelor, pretențiilor ambilor (tuturor) subiecților interesați în măsura dorită de aceștia,

- conflictul apare atunci când *părțile doresc să obțină profit sau câștig de cauză unul din contul celuilalt,*

- acțiunile părților trebuie să fie orientate spre *realizarea unor scopuri/obiective incompatibile și care se exclud reciproc*, care respectiv se ciocnesc,

- există *tendința de a păstra controlul sau dobândi posibilitatea de a controla și influența/direcționa acțiunile celeilalte părți*, prin intermediul forței [13].

Astfel, la nivelul cotidian, conflictele urma interacțiunii dintre actorii sociali pot apărea drept urmare a:

- ciocnirea naturală a intereselor indivizilor în procesul de realizare a activităților proprii sau în viața de zi cu zi,

- insuficiența de resurse materiale și spirituale și distribuirea injustă a acestora,

- subdezvoltare și sau aplicabilitate redusă a procedurilor normative destinate soluționării contradicțiilor,

- un stil de viață influențat de irealizarea materială și transformări radicale, impunătoare și rapide,
- mentalitate stereotipizată, bazată pe modelul conflictual de abordare a contradicțiilor,
- alte cauze, precum devierea de la normativele ecologice în habitatul uman;
- situațiile de stres carora le este supus individul etc [14].

Realizând o sinteză a cauzelor obiective ale conflictelor putem distinge mai multe grupuri de factori conflictogeni:

a) cauzele raportate la **redistribuirea resurselor** – generate de caracterul limitat al resurselor care necesită a fi redistribuite,

b) cauzele raportate la **sursele informaționale** – sursele multor conflicte este lipsa de informare, dezinformarea sau pur și simplu informația ajunsă la public este acceptabilă doar pentru una dintre părți și inadmisibilă pentru cealaltă parte: informație insuficientă sau inexactă, denaturarea informației sau lansarea zvonurilor (acțiune intenționată sau inconștientă). O atare situație duce la o contemplare distorsionată a realității, un comportament inadecvat al persoanelor și respectiv la degenerarea situației în conflict,

c) cauzele raportate la **dimensiunea valorică**, adică confruntările sau divergențele la nivelul principiilor pe care le enunțăm sau le contestăm, disconcordanțele la nivelul sistemului personal de convingeri, la nivelul de calificare sau generate de nivelul de studii etc.,

d) cauzele raportate la **dimensiunea structurală**. În acest grup pot fi incluse cauze ce țin de interdependența sarcinilor, distribuirea irațională sau incorectă a responsabilităților, caracterul imperfect sau defect al structurilor manageriale,

e) cauzele **behavioriste sau comunicaționale** – atunci când declarațiile sau comportamentul indivizilor nu corespunde așteptărilor celor din jur⁴.

Raportându-ne la cauzele conflictelor politice putem distinge între:

f) cauzele determinate de **diferența de interese ale actorilor politici**. Conflictele de așa natură prevalează în statele economic dezvoltate, în sistemele politice stabile. Ele derulează sub forma unor negocieri cu privire la împărțirea ”turtei economice” (dispute la nivelul mărimii impozitelor, la nivelul volumului asigurării sociale etc.). Acest tip de conflicte cel mai ușor se supune reglementărilor, datorită faptului că actorii întotdeauna pot găsi o soluție de compromis.

g) cauzele determinate de **diferența de valori**. Ele sunt caracteristice statelor în proces de transformare cu un regim etatic instabil. Acest tip de conflicte necesită multe eforturi pentru soluționare, deoarece atingerea compromi-

---

⁴ Громова О. Конфликтология. Курс лекций. - Москва, 2000, p.53-54

sului la nivelul valoric, precum ”libertate”, ”egalitate”, ”toleranță” este destul de greu de atins sau imposibil de realizat.

h) cauzele determinate de **identitate**. Sunt caracteristice societăților unde subiecții se identifică cu un anumit grup (etnic, religios, lingvistic), și nu cu societatea sau statul în ansamblu. Acest tip de conflicte apar în societățile neomogene [13].

Atât în cadrul grupurilor, cât și în cadrul întregului sistem social, **conflictul produce o schimbare** ale cărei consecințe pot fi:

- crearea sau revitalizarea cadrului normativ în care are loc ”competiția”, sau a sistemului în întregul său;
- formarea de structuri pentru consolidarea noului cadru;
- stimularea căutării de aliați și de noi asocieri ale grupului;
- stimularea, în cadrul grupurilor aflate în conflict a schimbărilor orientate spre realizarea concomitentă a unei coeziuni și integrări mai mari
- crearea premiselor pentru noi conflicte interne și lupta pentru putere [7].

Conflictele pot avea funcții atât pozitive, cât și negative, caracterul cărora depinde enorm de structura socială a statului, a grupului, a societății. *În societățile deschise și democratice conflictul este perceput ca un fenomen absolut firesc și există numeroase metode de reglementare ale situațiilor conflictuale. Conflictul este văzut drept un fenomen inerent, care stimulează dinamica societății. În societățile închise și totalitare conflictul nu este recunoscut, iar unica metodă de rezolvare a conflictului este folosirea forței. Astfel, conflictul are o conotație negativă, disfuncțională, dezintegrală, provocatoare de mari distorsiuni sociale, etc.*

Dintre *funcțiile pozitive (sau constructive)* ale conflictului putem evidenția următoarele:

1. Conflictele scot în evidență probleme importante la nivelul societăților și rezolvă dezacordurile, contribuind, astfel, la dezvoltarea societății. Identificarea dezacordurilor la o fază incipientă, de asemenea, va împiedica degenerarea situației conflictuale într-un conflict de proporții.

2. În societățile deschise conflictele îndeplinesc funcții de stabilizare și integrare a relațiilor intragrupale și intergrupale, diminuând tensiunile sociale, dat fiind faptul că strategia de abordare a conflictelor nu este una de ignorare sau suprimare. Sistemul politic deschis reacționează la inputurile care vin din mediul extern.

3. Conflictul intensifică contactul dintre părți, stimulează procesele sociale, conferă dinamism societății, are un caracter inovator și progresist. De foarte multe ori, conflictele determină creșterea coeziunii sociale dintre diferite grupuri, care sunt interesate în promovarea unor interese comune. Totodată, identificarea unei probleme argumentează necesitatea unor reforme sociale și politice.

4. În conflictele intergrupale, conflictele contribuie la consolidarea identității și unicității grupului, crearea și întărirea echilibrului de forțe, mobilizarea resurselor interne, stabilirea noilor alianțe și precizarea părților opoziție dușmanului, redefinirea sau consolidarea normelor, valorilor sau chiar a instituțiilor, stabilirea unei ierarhii neformale, și afirmarea liderilor neformali, adaptarea și socializarea indivizilor în grup [11].

Conflictul ar putea avea unele *funcții negative* atunci când: provoacă dezordine și destabilizare; societatea nu este capabilă să asigure pacea și ordinea socială; confruntările sunt violente și se aplică forța. Sunt estimate, în consecință, pierderile morale, materiale sau chiar umane în proporții, pune în pericol viața și securitatea vieții și sănătății oamenilor, periclitează luarea unor decizii urgente de mare însemnătate, conflictele emoționale ce apar din incompatibilitate psihologică dintre părți. Uneori conflictele pozitive prelungite pot avea funcții negative, etc.

3. Mecanismele de formare, nivelurile și tipurile de manifestare ale conflictului politic

După cum am observat, complexitatea conflictului se manifestă nu doar din perspectiva definirii și conceptualizării, dar și din perspectiva structurii și dinamicii sale. Respectiv, cercetătorul Mayer vorbește despre o structură triadică a conflictului. El afirmă că conflictul este un fenomen psihosocial tridimensional, care implică:

- o componenta cognitivă (gândirea, percepția situației conflictuale),
- o componenta afectivă (emoțiile și sentimentele),
- o componenta comportamentală (acțiunea, inclusiv comunicarea) [5].

Dinamica conflictului este o structură multinivelară. Fiecare dintre nivele indică un anumit grad de intensitate a conflictului și nu sunt obligatorii în derularea oricărui conflict. Totodată, aceste niveluri sunt multi structurate, fiecare derulând în mai multe etape:

Nivelul I. Faza pre-conflict sau latentă:

- *etapa 1. Apariția situației problematice obiective*, adică contradicția nu este conștientizată drept un conflict.

- *etapa 2. Conștientizarea situației problematice obiective*. În această etapă realitatea este privită drept una problematică. Se simte necesitatea de luare a unor decizii pentru soluționarea contradicției.

- *etapa 3. Tentative de soluționare prin metode nonconflictuale*. La această etapă părțile își argumentează interesele și stabilesc sau declară pozițiile.

- *etapa 4. Apariția situației pre-conflict*. Aici apare percepția unui pericol, a iminenței asupra securității sau asupra unor interese importante ale uneia dintre părți.

Nivelul II. Faza conflictului propriu-zis (faza deschisă):

- *etapa 1. Incidentul* - prima ciocnire a părților și încercarea prin forță de a-și realiza interesele. Conflictul poate stopa la această etapă.

- *etapa 2. Escaladarea* – intensificarea bruscă a luptei dintre oponenți.

- *etapa 3. Conracțiunea sau confruntarea balansată* - aici se depistează utilizarea metodelor de forță nu aduc rezultat. Intensitatea luptei scade, însă acțiuni de finalizare a confruntării nu sunt luate.

- *etapa 4. Finalizarea conflictului* – trecerea de la contracțiune la căutarea metodelor de soluționare a conflictului și încetarea conflictului.

Nivelul III. Situația post-conflict (faza latentă):

- *etapa 1. Normalizarea parțială a relațiilor.* La această etapă emoțiile negative încă nu au dispărut, însă are loc conștientizarea și reevaluarea poziției sale, precum și schimbarea atitudinii față de partener.

- *etapa 2. Normalizarea totală a relațiilor.* La această etapă se ajunge în momentul când părțile conștientizează importanța unor relații constructive pentru viitor. Aceasta este favorizată de renunțarea la reprezentările negative, activitatea comună productivă a părților și restabilirea încrederii [11].

4. Tipurile de manifestare ale conflictului politic

Conflictele fiind un fenomen caracteristic al sociumului cunosc multe varietăți. Prima departajare a conflictelor putem să o realizăm în **dependență de domeniul de manifestare**. Respectiv, putem vorbi despre conflicte sociale, politice, economice, juridice etc.

Din punct de vedere al esenței lor, putem evidenția *conflicte de substanță* și *conflicte afective*. Primele se manifestă cu o mai mare intensitate atunci când indivizii urmăresc atingerea propriilor scopuri prin intermediul unor grupuri. *Conflictele de substanță* sunt puternice în sistemele de conducere autoritare, în care cei care dețin ”posturi-cheie de decizie”, își impun propriile raționamente, având drept argument experiența îndelungată. Reducerea stărilor conflictuale se realizează prin orientarea spre acele obiective, care permit realizarea unui consens. De cealaltă parte, se află conflictele afective, care se referă la relațiile interpersonale, fiind generate de stări emoționale. Starea de suspiciune, ostilitatea, tensiunea socială, explozia emoțională sunt modalități de manifestare a unor asemenea conflicte.

Conflictele pot fi analizate și din perspectiva **nivelului la care se manifestă** sau subiecții care sunt antrenați în conflict. Astfel, pot exista: *conflicte intrapersonale*, *conflicte interpersonale*, *conflicte intragrupale*, *conflicte intergrupale*, și *conflicte între organizații/state*.

După poziția ocupată de actorii implicați în conflict ne ajută să facem o distincție între *conflictele simetrice* și *conflictele asimetrice*. Conflictele apar frecvent între părți care au pondere diferită, cum ar fi o majoritate și o minori-

tate, un guvern legitim și un grup de rebeli, un patron și angajații săi. Aceste conflicte sunt asimetrice, iar rădăcina lor se găsește nu atât în probleme sau aspecte firești, care pot diviza părțile, ci chiar în structura părților.

În ceea ce privește forma conflictului, putem deosebi *conflicte latente* și *conflicte manifeste*. Uneori se poate observa că interesele părților sunt incompatibile, dar ele nu sunt îngrijorate de aceste incompatibilități. Motivele pot fi multiple: triumful rațiunii, autocontrol, lipsa informațiilor etc. Acestea sunt denumite *conflicte latente*. Alteori, conflictele se manifestă vizibil, având forme mai mult sau mai puțin violente. Există unele conflicte care se desfășoară chiar fără violență sau constrângere, incompatibilitățile de interese fiind abordate într-o manieră pacifistă. Acest tip de conflicte manifeste, poate avea chiar efecte pozitive. Societățile pot progresa când nevoia de schimbare este recunoscută de părți, chiar dacă aceasta servește mai mult unora dintre minorități [7].

În dependență de aria de răspândire conflictele pot fi: *interne*, care la rândul său preiau forma unor conflicte *instituționale* și *extrainstituționale*, precum și *poziționale* și *de opoziție* (între elita guvernantă și opoziție; partidele concurente, grupuri de interese; puterea centrală și locală; indivizi și grupe sociale etc.) și *externe*. Conflictele externe au loc în sfera relațiilor internaționale, în calitate de subiecți apar statele, grupuri de state sau organizațiile internaționale. Ele se manifestă drept războaie locale și mondiale (forme specifice ale conflictelor externe - războaiele economice: război comercial, război vamal).

În dependență de locul conflictului în sistemul politic, distingem conflicte *instituționale*, adică se realizează în interiorul sistemului politic. Subiecții acestor conflicte sunt instituțiile politice, organizațiile care realizează puterea și guvernarea în limitele sistemului respectiv, cei care se supun regulilor unice ale jocului politic. La fel există și conflicte *instituționalizate*, acest tip de conflicte ies din cadrul sistemului politic. Subiecții conflictelor instituționalizate sunt pe de o parte elita guvernantă, care reflectă interesele partidului, instituțiile statului, organizațiile, liderii, iar pe de altă parte cetățenii, actorii sociali.

Din punct de vedere al duratei și evoluției, avem conflicte *spontane*, *acute* și *cronice*. Conflictele spontane apar brusc, sunt greu de prevăzut, sunt de scurtă durată și se manifestă la nivel interpersonal. Conflictele acute au o evoluție scurtă, dar sunt deosebit de intense, în timp ce conflictele cronice au cauze ascunse, greu de identificat, cu evoluție lentă și de lungă durată [4].

Din punct de vedere al efectelor pe care le generează avem conflictele *funcționale* sau *constructive*. Sunt conflicte care pot fi menținute la un nivel controlabil și apar în urma unor confruntări de opinii între părți. Acestea au un efect benefic asupra organizației deoarece facilitează inovarea, creativitatea, daptabilitatea și efectuarea schimbărilor. Conflictele *disfuncționale* sau *distructive* blochează activitățile și fac ca resursele personale și organizaționale să se consume ineficient, în condiții de tensiune, ostilitate și nemulțumire.

Pentru caracterizarea conflictelor care afestează statul ca principală instituție a sistemului politic, în politologie utilizăm noțiunea ”criză politică”. Criza politică este o stare a sistemului politic, care se exprimă prin aprofundarea și acutizarea conflictelor existente, sub influența unor tensiuni politice în creștere. Așadar, distingem *crize politice externe* condiționate de conflictele internaționale și *crize politice interne* (guvernamentală, parlamentară, constituțională). *Criza guvernamentală* este un fenomen frecvent, manifestat prin pierderea autorității, încrederii guvernului. Dacă guvernul nu face față problemelor pe care le are în sarcină, atunci poate pierde susținerea parlamentului și să primească votul de neîncredere. *Criza parlamentară* – schimbarea coraportului de forte în organul legislativ, în timp ce deciziile parlamentului sunt în dezacord cu voința majorității cetățenilor. Rezultatul unei asemenea crize este dizolvarea parlamentului. *Criza constituțională* este generată de pierderea legitimității prevederilor constituționale și impune la o revizuire calitativă a actului constituțional. În dependent de particularitățile manifestării și cauzelor apariției crizelor politice cercetătorii disting următoarele forme:

- *criza legitimității*, se produce atunci când la nivelul regimului persistă o asimetrie dintre scopurile și valorile elitei și așteptările majorității cetățenilor cu privire la mijloacele formele de activitate politică;

- *criza identității*, atunci când clivajele social-structurale și entice devin un impediment în consolidarea națională și identificarea cu un anumit sistem politic;

- *criza participării politice*, este generată de crearea unor bariere artificiale de către elita guvernantă pentru accesul și viața politică a grupurilor, care ar manifesta pretenții asupra puterii;

- *criza penetrării*, un rezultat al diminuării capacității administrației statului de a transpune deciziile sale în viață. Apariția acestei crize este legată de discrepanța dintre politica reală și accesibilitatea bunăstării pentru diferite pături sociale;

- *criza distribuirii*, apare în lipsa unei creșteri acceptabile a bunăstării societății și existent unui mecanism de distribuire a resurselor care ar evita o diferențiere excesivă între păturile sociale [13].

5. Prevenirea și soluționarea soluționarea conflictelor

Termenii de ”management al conflictului” și ”soluționarea conflictului” se folosesc în mod eronat drept sinonime. Soluționarea conflictelor are o sferă mai restrânsă și descrie doar demersul pentru atingerea formulei care dezamorsează un conflict. Managementul conflictului are o accepțiune mai largă. Deși nu toate conflictele au o soluție, o rezolvare, ele au toate un potențial pozitiv de gestionare. Managementul conflictului presupune gestionarea tuturor conflictelor, chiar și a celor fără rezolvare, de a identifica și beneficia de efectele lor

positive. În managementul conflictelor putem utiliza mai multe tipuri de instrumente de soluționare. Acestea pot fi:

- **politico-juridice** (căutarea unor instrumente legale de gestionare și soluționare a conflictelor, de regulă, de amploare)
- **politico-psihologice** (identificarea motivațiilor care stau la baza declanșării, escaladării, tergiversării sau finalizării conflictului)
- **statale/coercitive/de forță** (utilizarea unor mijloace, instrumente, resurse pe care deține o parte a conflictului cu scopul de a-și atinge anumite scopurile) [14].

Totodată, este important să cunoaștem diferite tipuri de mecanisme de abordare și soluționare a conflictelor. Nu toate dintre acestea se axează pe abordarea pozitivă sau constructivă. Astfel, în practică; deseori se utilizează *forța*, adică conflictul încercă să fie gestionat prin utilizarea mijloacelor violente pentru atingerea obiectivelor de către părți. De la sine înțeles, această nu este o strategie recomandabilă și nu vizează obținerea de rezultate win-win, dar este preferată de unii actori ai conflictului care doresc o rezolvare rapidă și cu maximum beneficiu în detrimentul celeilalte părți.

Un mecanism eficient și recomandabil este strategia *negocierii*. Negocierea este o activitate voluntară care începe atunci când două părți doresc schimbarea unei stări de fapt prezente și consideră că pot obține un rezultat bun. Un al treilea mecanism de soluționare este strategia *intervenției terței părți*. Intervenția terței părți poate fi:

- *pe cale amiabilă* (utilizing tehnica medierii, concilierii sau arbitrajului): încercarea de a ajunge la un compromis cu privire la un conflict prin apelul la un neutru

- *prin adjudecare*: adică prin intermediul justiției instituționalizate, atunci când una dintre părți apelează la judecarea prin intermediul tribunalului. Este considerate o metodă ostilă de soluționare, deoarece are drept rezultat îndepărtarea părților, deoarece părțile participă limitat la designul soluției conflictului la care sunt parte [4]

J.P.Lederach completează tematica soluționării conflictelor **cu modelul transformării** conflictului, în care părțile sunt antrenate într-un process de gestionare pro-activă a conflictului. După Lederach ”conflictul are o natură dialectică și poate trece prin anumite faze previzibile, respectiv poate fi transformat”. Procesul de transformare pozitivă a conflictului după Lederach trebuie să treacă prin următoarele faze:

- *descoperirea*: participanții se angajează și interacționează cu propria lor înțelegere asupra modului în care funcționează conflictul;

- *recunoașterea și structurarea în categorii*: pune participanții în situația de a crea propria lor teorie, pe baza experienței trecute și pe înțelegere, fiind importantă contribuția procesului de învățare;

- *evaluarea*: o dată ce participanții au descoperit ce este conflictul și cum se rezolvă, ei pot începe să evalueze ce ia ajutor și ce nu din modul cum au gestionat conflictul;

- *adaptare/re-creare*: aceasta este ocazia de a adapta modalitățile curente de gestionare a conflictului sau de a explora noi strategii, prin analizarea practicilor din culturi și contexte diferite;

- *aplicarea practică*: stadiul final al învățării rezolvării conflictelor implică exerciții, prin care se experimentează noile idei și opinii; membrii organizației sunt capabili să folosească noile cunoștințe și aptitudini în situații de confruntare [5].

6. Tehnologia compromisului politic. Niveluri și tipuri ale consensului politic

În practica și teoria politică sunt elaborate forme și metode generale privind prevenirea, reglementarea și soluționarea unor conflicte politice. Printre acestea putem menționa *compromisul* și *consensul*.

Prin compromis avem în vedere o înțelegere dintre părțile aflate într-o dispută sau confruntare pe baza cedărilor reciproce. Compromisurile pot fi *impuse* și *benevole*. Cele impuse sunt condiționate în mare parte de contextul politic în care se produc, fiind axate pe problemele stringente ale momentului. Compromisurile benevole sunt axate pe subiecte mai generale, nu neapărat probleme (de exemplu formarea guvernului), care vizează interesele politice ale unui număr mare de forțe politice. În baza unor asemenea compromise se crează blocurile politice sau coalițiile de guvernare [14].

Referindu-ne la societate în general, pot fi punctate trei tipuri de compromisuri: istorice, strategice și tactice. Subiecții acestui complex de compromisuri trebuie să fie toate grupurile și persoanele, care direct sau indirect influențează în mod constructiv asupra situației din țară.

a) **Compromisul istoric** este acela care apare în scopul realizării intereselor fundamentale ale forțelor și grupurilor sociale (conciliere socială);

b) **Compromisul strategic** are loc între forțe politice reale, instituții ale puterii, grupuri de influență, lideri (conciliere politică);

c) **Compromisul tactic** e posibil între politicienii care participă la realizarea concilierii sociale și politice [7].

În prezent în societățile democratice majoritatea forțele politice susțin ideile concilierii și stabilității. Problema astăzi e de altă natură - concilierea este văzută prin prisma acceptării valorilor de către adversari. Însă concilierea nu poate exista fără cedări reciproce a adversarilor, adică în afara compromiselor. În cadrul relațiilor din domeniul politic, problemele încrederii politice, a ostilităților politice sunt foarte importante. În acest sens voința oamenilor de a coopera cu alții în vederea realizării unor scopuri politice, precum și voința liderilor

de a forma coaliții cu alte grupuri depinde în mare parte de gradul de încredere politică, dar și de cultura politică la nivelul societății și elitelor⁵.

Termenul "consens" provine de la latinescul *consentio*, care la rândul său are la bază cuvântul *sentire* (a simți, a gândi, a înțelege), împreună cu prefixul *con*, care are semnificația de "acțiune comună", cumulate aceste sensuri doresc să transmită că la baza consensului stă unitatea ideilor și sentimentelor și buna înțelegere. Așadar, *consensus*, este înțelegere a majorității membrilor oricărei societăți cu privire la cele mai importante aspecte ale ordinii sociale, exprimată prin acțiuni sociale și politice. În sistemele democratice **G.Sartori** afirmă că, de regulă, putem distinge trei subiecte asupra cărora se pot realiza consensul: consensul la nivelul scopurilor și obiectivelor finale ale sistemului politic, **consensul valorilor ultime** (garantarea drepturilor și libertăților omului, creșterea bunăstării etc.), **la nivelul regulilor de joc** sau procedurilor ce reglementează modul de acțiune a actorilor politici în lupta politică, **la nivelul unor guverne și politici publice concrete**.

Aceste trei subiecte ale consensului au fost raportate de către **G.Almond** la trei nivele ale consensului politic:

- consens la nivelul societății sau **consens de bază, valoric**. El reflectă faptul că societatea împărtășește aceleași reprezentări asupra valorilor, principiilor și obiectivelor politice;

- consens la nivelul regimului sau **consens procedural**, definește regulile de joc prin cadrul normativ și legea constituțională;

- consens la nivelul politicii – vizează **consensul la nivelul forțelor politice**, incluzând în prim plan relația putere-opoziție. Este vorba de opoziția sistemică, care poate avea dezacorduri la nivelul politicilor realizate de guverne, dar nu și la nivelul sistemului sau formei de guvernare [13].

Consensul este un principiu universal al democrației, care permite prevenirea și soluționarea contradicțiilor și conflictelor, precum și detensionarea relațiilor din societate. Eficiența consensului depinde de distribuția recompenselor, a privilegiilor, a puterii, a influenței, al bunăstării societății, dar și de nivelul de cultură politică. Criza consensului este determinată în mare parte de criza relațiilor biserice – stat sau de confruntarea la nivelul politicilor tradiționale și tendințelor de a introduce grupuri noi nontradiționale în calitate de subiecți ai politicii; de foarte multe ori este generată de dorința de redistribuire a rolurilor și statutelor sau de existența unor rupturi / clivaje la nivelul elitelor și maselor sau unor structuri sociale [13].

7. Problema conflictului și consensului în Republica Moldova

---

⁵ Țveatcov N. *Problema soluționării conflictelor politice în Republica Moldova (cazul UTA „Gagauz-Yeri” și Transnistriei)*. Teză de doctor. - Chișinău, 2009

Republica Moldova a devenit un stat independent în urma dezintegrării Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste (URSS). Transformarea fostei republici unionale, într-un stat independent înseamna, în primul rând, transformarea foștilor cetățeni sovietici de pe teritoriul ei într-o comunitate de cetățeni ai unui nou stat. Totuși, dezintegrarea URSS a fost însoțită de polarizarea profundă a populației fostei Republici Sovietice Socialiste Moldovenești (RSSM) în baza criteriilor etno-lingvistice. În urma confruntărilor politice care au însoțit procesul de dezintegrare al URSS, Republica Moldova s-a confruntat cu fenomenul separatismului în raioanele sale de est (Transnistria) și de sud (Găgăuzia). Conflictul politic între puterea centrală și regimul din Transnistria a degradat într-un conflict armat cu implicarea Federației Ruse, în urma căruia Republica Moldova a pierdut controlul asupra majorității localităților amplasate în stânga râului Nistru și orașul Bender.

Un alt focar de tensiune politică a apărut în zona de sud a Republicii Moldova, unde este concentrată populația de etnie gagauză. În acest caz, s-a reușit aplanarea conflictului politic prin adoptarea de către Parlamentul Republicii Moldova, la 23 decembrie 1994, a Legii nr.344 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri). Localităților în care locuiau compact cetățenii Republicii Moldova de etnie gagauză li s-a oferit statutul de „unitate teritorială autonomă cu un statut special care, fiind o formă de autodeterminare a găgăuzilor, este parte componentă a Republicii Moldova”. Prin adoptarea acestei legi a fost creată temelia cadrului juridic ce reglementează relațiile dintre autonomia găgăuză și puterea centrală [10]. Conflictul transnistrean este diferit de celelalte conflicte care au apărut după colapsul sovietic, pentru că la baza lui nu se află un conflict etnic sau religios. Circa douăzeci și cinci de ani în urmă, principalele cauze ale apariției conflictului între forțele separatiste ale regiunii transnistrene și autoritățile legale ale Republicii Moldova erau tendința Centrului Unional de a păstra URSS-ul, iar după destrămarea acestuia – a Federației Ruse de a influența noile autorități moldovenești. Motivul formal al conflictului era invocate însă faptul, că Moldova a adoptat legislația privind limba de stat, ceea ce a condus la o polarizare politică accentuată a societății și la creșterea rezistenței față de inovații a unei părți a nomenclaturii locale de subordonare unională, inclusiv, de către directorii întreprinderilor complexului militar-industrial din partea stângă a Nistrului.

Conflictul armat, sub pretextul lozincilor de protejare a drepturilor minorităților naționale, a fost dezlănțuit de către regimul separatist, condus de I.Smironov după puciul din august 1991, în toamna aceluiași an, cu sprijinul comandamentului trupelor districtului militar Odessa, atunci sub conducerea „organizațiilor sociale” ale acestora a început distrugerea sistematică a organelor guvernamentale centrale și a structurilor de drept ale Moldovei, în raioanele din stânga Nistrului. În ceea ce privește principalele divergențe dintre Chișinău și

Tiraspol referitor la soluția de compromis posibilă a problemei transnistrene, putem vorbi în primul rând de statutul raioanelor din partea stîngă a Nistrului în cadrul Republicii Moldova. Firește, problema de recunoaștere a așa-numitei „Republici Moldovenești Nistrene”, nu a fost luată niciodată în considerare ca o posibilă soluție pentru acest conflict. Autoritățile regiunii neconstituționale au încercat să insiste asupra conceptului de „stat comun”, care, în viziunea lor poate fi unul unitar, federal și confederal. Vorbind la general despre natura conflictului – acesta nu este numai unul politic și teritorial, dar și unul internațional, în virtutea implicării active de la bun început a Federației Ruse și a intereselor geopolitice ale altor state, care participă acum la procesul de soluționare [1].

O dată cu adoptarea Declarației de suveranitate la 23 iunie 1990, a demarat procesul de edificare a statului de drept, cu separarea atribuțiilor între ramurile puterii, aderarea la convențiile internaționale, apariția partidelor politice, desfășurarea periodică a alegerilor etc. La 5 iunie 1991, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr.596 din cu privire la cetățenia Republicii Moldova. Această lege a fost adoptată pornind de la „varianta zero” – toți locuitorii Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești „care, până la adoptarea Declarației Suveranității Republicii Moldova inclusiv data adoptării ei, 23 iunie 1990, au avut loc de trai permanent pe teritoriul Republicii Moldova și loc permanent de muncă sau o altă sursă legală de existență” au obținut dreptul de a deveni cetățeni ai noului stat.

Ceea ce înseamnă, că toți „cetățenii sovietici” (URSS formal încă exista) au obținut dreptul de a deveni cetățeni ai Republicii Moldova. Însă, după cum s-a demonstrat ulterior, obținerea formală a cetățeniei noului stat nu a adus la consolidarea populației în jurul proiectului de edificare a noului stat. Cel mai vizibil aceasta se manifestă în procesele politice din Republica Moldova. În fiecare companie electorală participă partide politice care exploatează diferite nostalgii și fobii, în special - moștenite din trecutul sovietic. Unele partide politice insistă asupra ideii că Republica Moldova este „al doilea stat românesc”, că „noi toți – suntem români!”, și că limba „moldovenească” constituie o invenție a regimului stalinist din URSS. Pe când alte partide politice insistă asupra ideii că „moldovenii” constituie o etnie diferită de „români”, și că limba „moldovenească” diferă de cea „română”. În societatea moldovenească nu există consens nici în ceea ce privește atitudinea față de unele evenimente din trecutul istoric.

În prezent se poate constata că această lipsă de consens asupra trecutului, criza identitară a majorității (dilema „moldoveni” – „români”) continuă să afecteze procesul de consolidare a statului Republica Moldova. Această stare de lucruri se trage într-un mod obiectiv din trecutul istoric al teritoriului Republicii Moldova [1].

Comportamentul clasei politice moldovenești a fost influențat puternic de factorii externi. Articulând interesele unei țări mici și dependente de suportul internațional, clasa politică a trebuit să ia în considerație condiționarea din exterior a suportului economic și politic pentru Republica Moldova prin modernizarea țării, reformarea economiei și a instituțiilor interne. În acest sens, influența externă a fost, în linii mari, una pozitivă. Atingerea consensului național în vederea vectorului politicii externe și direcției de dezvoltare a țării ar fi un prim indicator al responsabilității clasei politice moldovenești și a capacității de a face pentru compromisuri, precum și un element de stabilitate și coezune la nivelul întregii societăți [2].

Principala condiție de soluționare a conflictelor pe teritoriul Republicii Moldova este stabilizarea întregului sistem de relații socio-economice și politice. Astfel, soluționarea conflictelor din Republica Moldova actuală reprezintă o problemă multinivelară, soluționarea căreia include în sine analiza unui șir de întrebări noi care vizează întregul spectru de interacțiuni din societatea moldovenească.

Bibliografie:

1. Barbaroșie A., Nantoi O. Integrarea grupurilor etnice și consolidarea națiunii civice în Republica Moldova. Institutul de Politici Publice. Chișinău 2012. http://ipp.md/wp-content/uploads/2012/10/integrarea_grupurilor_etnice_ro.pdf
2. Boțan I. Partidele și democratizarea Republicii Moldova. <http://www.e-democracy.md/monitoring/politics/comments/20081203/>
3. Coser L. The functions of social conflicts. 1956, <https://www.scribd.com/document/324403936/Lewis-a-Coser-The-Functions-of-Social-Conflict-Free-Press-1956>
4. Crăciun I. Prevenirea conflictelor și managementul crizelor. București: Editura Universității Naționale de Apărare “Carol I”, 2006
5. Cseke B. Analiza complexă a conflictului. Suport de curs. EEA, Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, 2015
6. Frunzeti T., Zodian V. (coord.), Lumea 2005. Enciclopedie politică și militară (studii strategice și de securitate). - București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2005
7. Măgureanu V. Sociologie politică. - București: RAO International Publishing Company, 2006
8. Plano J.C., Riggs R.E., Robin H.S. Dicționar de analiză politică, București, 1993
9. Ryan B. Social and Cultural Change. The Ronald Press Company, New York, 1969, p.49

10. Țveatcov N. Problema soluționării conflictelor politice în Republica Moldova (cazul UTA „Gagauz-Yeri” și Transnistriei). Teză de doctor. - Chișinău, 2009
11. Анцупов А.Я., Баклановский С.В. Конфликтология в схемах и комментариях: Учебное пособие. 2-е изд.. - Питер, 2009
12. Громова О. Конфликтология. Курс лекций. - Москва, 2000
13. Ильин В.В. Политология: Учебник для вузов. - Москва: «Книжный дом «Университет», 1999
14. Политическая конфликтология: Учебное пособие. Под ред. С.Ланцова. - Питер, 2008

6.06.2019

ANEXE.

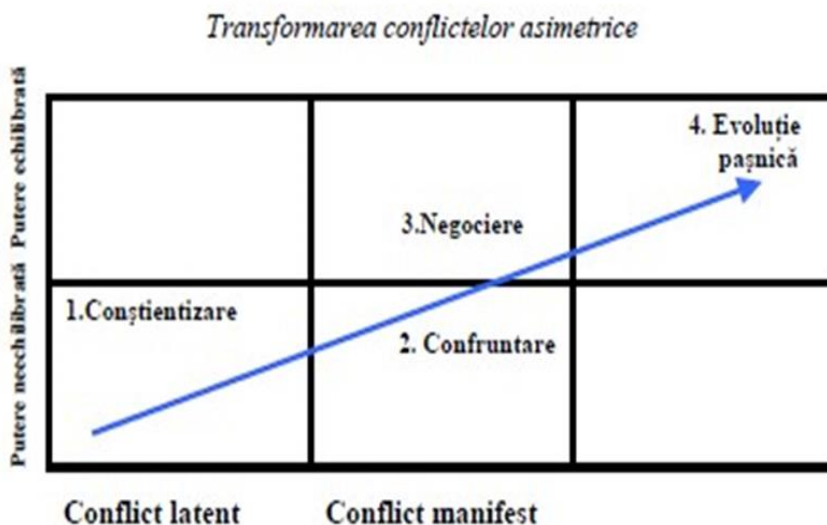
Figura 1. Percepții ale conflictului și realității

		Starea obiectivă a lumii	
		Conflict	Fără conflict
Percepții subiective	Conflict	Conflict real	Conflict fals
	Lipsa conflictului	Conflict latent	Lipsa conflictului

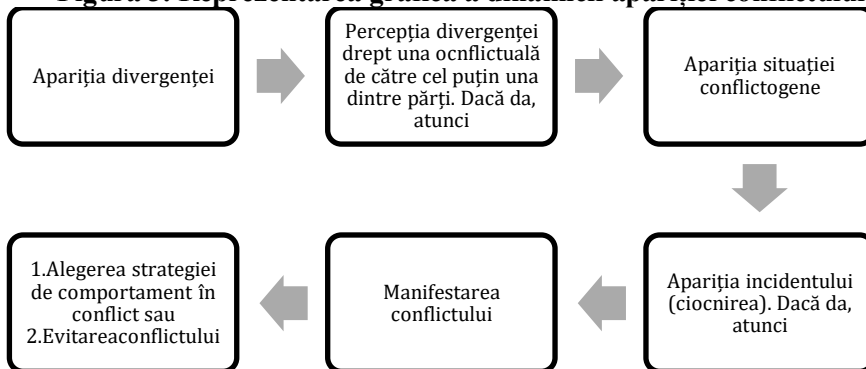
Percepții ale conflictului și realității.

Sursa: Thompson, Leigh (2000) *The Mind and Heart of the Negotiator*, Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall)

Figura 2. Modelul transformării conflictelor asimetrice

Figura 3. Reprezentarea grafică a dinamicii apariției conflictului

Figura 4. Modelul reprezentării conflictului după Galtung ”Triunghiul lui Galtung”

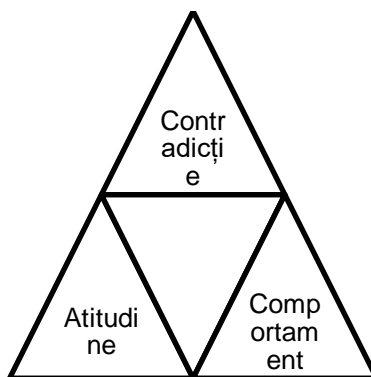

Figura 5. Sursele conflictelor după Miranda Duncan

